

Ministarstvo vanjske trgovine
i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine

Okrugli sto „*Formiranje berze električne energije u Bosni i Hercegovini*“
Bosanskohercegovački komitet/ogranak CIGRE

Efekti CBAM-a na BiH i mogućnosti ublažavanja – Integracija tržišta, berza i dekarbonizacija kao ključni koraci

**Prof. dr. Admir Softić, pomoćnik ministra za energetiku
Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine**

Sarajevo, 19.05.2026. godine

Zakon o regulatoru, prenosu i tržištu električne energije u BiH

Ministarstvo vanjske trgovine
i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine

Ključni ciljevi Zakona:

- Uspostava organizovanog tržišta električne energije (berza)
- Omogućavanje imenovanja NEMO operatora
- Stvaranje uslova za market coupling sa regionom i EU tržištem
- Ispunjavanje obaveza prema Energetskoj zajednici
- Priprema za eventualno izuzeće od CBAM-a

Značaj za BiH:

- **Liberalizacija tržišta**
- **Veća transparentnost i konkurentnost**
- **Sigurnost snadbijevanja**
- **Podsticaj investicijama u OIE**
- **Regionalna i evropska integracija**

Uspostava berze električne energije – ključni reformski korak?

Ministarstvo vanjske trgovine
i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine

Zakon stvara pravni okvir za:

- Osnivanje Operatora organizovanog tržišta (berze)
- Uvođenje Day-Ahead (DAM) i Intraday (IDM) tržišta
- Određivanje NEMO operatora
- Povezivanje sa SDAC i SIDC platformama EU

Očekivani efekti:

- Formiranje transparentne tržišne cijene
- Centralizovana trgovina električnom energijom
- Bolja integracija obnovljivih izvora energije
- Povećanje likvidnosti i efikasnosti tržišta
- Veća investiciona sigurnost
- Jača regionalna i evropska konkurentnost

Uspostava berze električne energije predstavlja strateški interes Bosne i Hercegovine za modernizaciju sektora i uspješnu energetska tranziciju.

Trenutno stanje i put ka uspostavi berze električne energije

Ministarstvo vanjske trgovine
i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine

Trenutno stanje:

BiH je jedina država u Evropi bez organizovanog tržišta električne energije (berze)

- Zakon usvojen u Predstavničkom domu, čeka Dom naroda
- Postoji regulatorni i institucionalni okvir (MVTEO BiH, DERK, NOSBiH, Elektroprenos)
- Region (Srbija, Crna Gora, Sjeverna Makedonija...) već ima berze i učestvuje u SDAC/SIDC

Neophodni koraci:

- Usvajanje Zakona u Domu naroda i stupanje na snagu
- Osnivanje Operatora organizovanog tržišta
- Imenovanje NEMO operatora
- Uvođenje DAM i IDM tržišta
- Tehnička i regulatorna priprema za market coupling sa EU

Procijenjeni rok: 3–4 godine od stupanja Zakona na snagu

Brza i kvalitetna implementacija Zakona je ključna za tržišnu integraciju BiH i smanjenje rizika od CBAM-a.

Mapa puta za uspostavu organizovanog tržišta u BiH i povezivanje sa regionalnim tržištem

Ministarstvo vanjske trgovine
i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine

	Aktivnosti	Nosilac aktivnosti	Rok
1.	Osnivanje i uspostava Operatora organizovanog tržišta (OOT)	NOS BiH i OOT	90 dana
2.	Usvajanje Smjernica CACM EU 2015/1222 i pratećih dokumenata	DERK i OOT	120 dana
3.	Izbor pružaoca usluga (platforma za trgovinu, usluge kliringa, povezivanje tržišta)	OOT	210 dana
4.	Uspostava poslovnih procesa organizovanog tržišta	OOT i pružalac usluga (PU)	540 dana
5.	Donošenje pravilnika i drugih akata za potrebe uspostavljanja organizovanog tržišta	OOT i DERK	360 dana
6.	Informisanje javnosti i učesnika na tržištu	OOT	
7.	Pribavljanje licence i statusa NEMO	OOT i DERK	450 dana
8.	Integracija sa regionalnim tržištem	OOT	1260 dana

Šta BiH mora uraditi za CBAM?

**Uspostava
MRVA sistema
kao preduvjet
za uspostavu
ETS-a**

**Kao preduvjet
za uspostavu
ETS-a**

Uredba (EU) 2023/956 Evropskog parlamenta i Savjeta od 10. maja 2023. o uspostavi mehanizma za prilagodbu na granici emisija ugljen-dioksida

Član 2 (stav 7)

Ako treća zemlja ili teritorij imaju tržište električne energije i ne postoji tehničko rješenje za primjenu CBAM-a na uvoz električne energije u carinsko područje Unije iz te treće zemlje ili teritorija, takav uvoz električne energije iz te zemlje ili teritorija bit će izuzet od primjene CBAM-a.

**Dekarbonizirat
i tehnologije**

**uzimajući u
obzir pravednu
tranziciju**

Ključni uslovi:

- ✓ **Razmjena električne energije**
- ✓ **Spajanje tržišta električne energije**
- ✓ **Uspostava ETS-a**

Od 2026. godine, sektor proizvodnje električne energije će biti u obavezi plaćanja 100% iznosa CBAM-a (bez mogućnosti postepenog povećanja iznosa u periodu od 2026. do 2034. godine).

- ✓ Investirati u čišću proizvodnju poboljšanjem efikasnosti proizvodnje kroz digitalizaciju i automatizaciju, unapređenjem energetske efikasnosti u proizvodnim procesima i proizvodnjom energije iz obnovljivih izvora energije.
- ✓ Procijeniti i poboljšati lanac snabdijevanja kako bi se povećala konkurentnost i minimizirao direktni i indirektni uticaj CBAM-a.
- ✓ Uspostava upravljanja energijom.
- ✓ Precizno praćenje i izvještavanje o emisijama, uz proaktivne korake za njihovo smanjenje, može potencijalno smanjiti plaćanja CBAM-a.

Pojednostavljenje CBAM-a iz regulatornog saopštenja EU

Izmjene i dopune Omnibus paketa

U okviru **Omnibus paketa** predložene su brojne izmjene EU CBAM zakonodavstva kao dio smanjenja administrativnog opterećenja, dok se i dalje zadržava osnovni cilj suzbijanja curenja ugljika:

- Promjene pragova koje utiču na male uvoznike
- Pojednostavljenja koja utiču na velike CBAM uvoznike
- Ovlaštenje deklaranata
- Pojednostavljenje mjerenja emisija
- Pojednostavljenje zahtjeva za izvještavanje o CBAM –u

De minimis prag, koji je prethodno bio postavljen na **150 EUR po pošiljci**, sada je ažuriran na **100 tCO₂ ili 50 tona materijala** na godišnjem nivou. Očekuje se da će ovo ukloniti **180.000 preduzeća** iz obaveze izvještavanja u okviru CBAM-a, zadržavajući **10% uvoznika** koji su obuhvatili **99% emisija** uvezenih u EU

U okviru **Omnibus paketa u decembru 2025. godine** predložene su izmjene i dopune koje podrazumijevaju:

- **De minimis prag:** 50 tona godišnje po uvozniku za čelik, aluminij, cement i đubrivo.
- **Certifikati:** Primjena od 1. januara 2026.; kupovina za 2026. moguća od 1. februara 2027.
- **Zadane vrijednosti emisija:** Prosječni intenzitet emisija 10 najvećih izvoznika; moguće regionalne vrijednosti.
- **Rok za prijavu Ovlaštenog CBAM Deklaranta:** Za zahtjev podnesen do 31.03.2025., uvoz može i prije odobrenja autorizacije.
- **Indirektni zastupnici i uvoznici vodonika/električne energije:** Moraju imati Ovlaštenog CBAM Deklaranta od prvog uvoza.

Električna energija u periodu potpune implementacije CBAM-a

Ministarstvo vanjske trgovine
i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine

- Primjenjuje se na električnu energiju uvezenu iz zemalja koje nisu članice EU (kao što su WB6)
- Uvoznici moraju **prijaviti** ugrađene direktne emisije CO₂ po MWh
- **Stvarne emisije** se mogu koristiti ako su ispunjeni strogi uslovi (emisije jednake ili manje od 550 gCO₂/kWh, fizički PPA, čvrsta nominacija kapaciteta interkonekcije, **mreža bez zagušenja?**), U suprotnom - **zadane vrijednosti** po državi
- **CBAM obaveza = cijena CBAM certifikata × ugrađene emisije** (– umanjeње za već plaćenu cijenu ugljika)
- Električna energija može biti **izuzeta** ako zemlja izvoznica **poveže svoje tržište** električne energije sa tržištem EU i uvede **cijenu ugljika ekvivalentnu** EU ETS do 2030. godine (uz druge uslove)
- **Potpuno izuzeće** za svu robu s **ekvivalentnom ili višom efektivnom** cijenom ugljika u odnosu na EU ETS.

Prijedlog
da se
ukloni
zahtjev

Trenutna CBAM pravila

- Podrazumijevani faktor emisije CO₂ specifičan za državu (tCO₂/MWh) za izvezenu električnu energiju
- Zasnovan na **prosječnim emisijama iz proizvodnje električne energije** iz fosilnih goriva u zemlji izvoznici
- Izračunava se kao petogodišnji prosjek godišnjih faktora emisije

Predložena reforma

- Podrazumijevane vrijednosti zasnovane na ukupnom intenzitetu emisija elektroenergetske mreže zemlje izvoznice
- Obuhvata sve izvore proizvodnje (fosilna goriva, obnovljivi izvori itd.)
- **Cilj:** bolje odražavanje stvarno izvezene električne energije i napora u dekarbonizaciji, smanjilo bi neravnoteže u usporedbi s tretiranjem izvoza kao potpuno fosilnog
- **Primjenjivalo bi se retroaktivno od 1. januara 2026. godine**

Implikacije CBAM-a na ekonomiju BiH

Ministarstvo vanjske trgovine
i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine

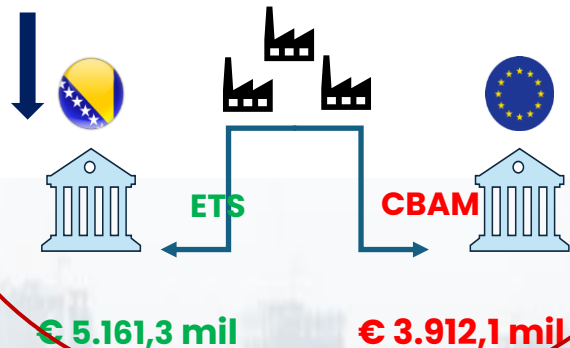
Izvršene su nove analize utjecaja CBAM/ETS na ekonomiju. **Scenariji koji su analizirani kako slijedi:**

S1.1. ETS samo za sektor električne energije

S1.2. ETS, samo za električnu energiju, izuzeće do 2030. godine, ostali sektori plaćaju CBAM

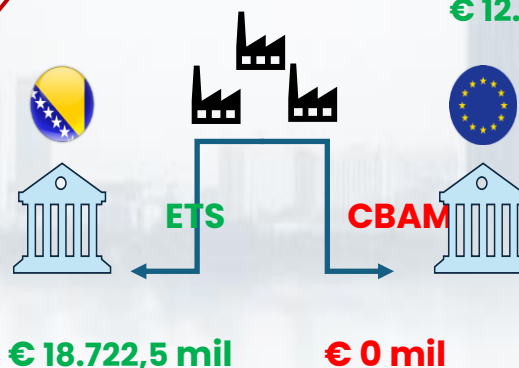
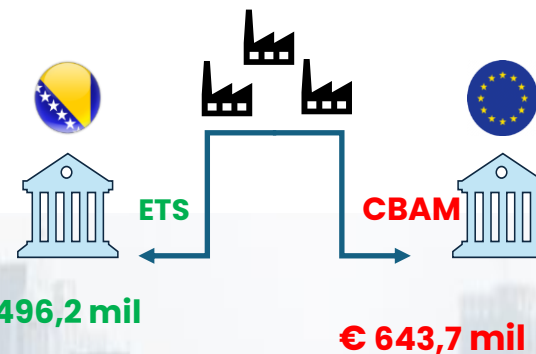
S1.3. Izuzeće za električnu energiju do 2030., ostali sektori plaćaju samo ETS jer je cijena ETS-a veća od cijene CBAM-a

S 1.1. ETS, samo za sektor električne energije

Najbolji scenarij za BiH

S 1.2. ETS, samo za električnu energiju, izuzeće do 2030. godine, ostali sektori plaćaju CBAM

S 1.3. Izuzeće za električnu energiju do 2030., ostali sektori plaćaju samo ETS jer je cijena ETS-a veća od cijene CBAM-a

CBAM uticaj na trgovinu – Ključne procjene Q1 2026

Ministarstvo vanjske trgovine
i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine

- Default CBAM troškovi po zemlji (pri punoj primjeni):
 - **Albanija: 0 €/MWh** (hidro, nulti faktor)
 - **Bosna i Hercegovina: 86,5 €/MWh**
 - **Srbija: 78,5 €/MWh**
 - **Kosovo*: 74,2 €/MWh**
 - **Crna Gora: 73,8 €/MWh**
 - **Sjeverna Makedonija: 66,8 €/MWh**
- Cjenovni spread WB6 vs EU tržišta: 2–3 puta veći nego u Q1 2025 (prosječno >30 €/MWh niže cijene u WB6)
- Pad komercijalne trgovine WB6 → EU: značajno smanjenje (do 25–70% na pojedinim koridorima)
- **Velika divergencija između fizičkih tokova (održani) i komercijalnih rasporeda (pali) na CBAM koridorima**
- **CBAM je značajno smanjio komercijalnu atraktivnost izvoza iz ugljeno-zavisnih zemalja, dok je Albanija (nulti CBAM) ostvarila strukturnu prednost (CBAM Impact on Balkan Power Markets, Q1 2026).**

Glavni efekti CBAM-a na tržišta Zapadnog Balkana (Q1 2026)

Ministarstvo vanjske trgovine
i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine

- **Značajna strukturna** promjena od januara 2026. – CBAM je uveo strukturnu barijeru za prekograničnu trgovinu
- **Cjenovna divergencija:** EU tržišta su u prosjeku **24,8 – 30+ €/MWh** skuplja od WB6 (2–3 puta veći spread nego 2025.)
- **Pad komercijalne trgovine:** Ukupna trgovina WB6 → EU smanjena za oko **25%**
- **Divergencija tokova:** Veliki jaz između komercijalnih rasporeda (pali) i fizičkih tokova (održani) – posebno na koridorima prema EU
- **Preusmjeravanje trgovine:** Jačanje intra-WB6 razmjene i CBAM-free ruta (npr. Albanija → Grčka)
- Strukturna prednost **Albanije: 0 €/MWh (hidro)** naspram **Bosne i Hercegovine 86,5 €/MWh (najviši trošak)**

CBAM već dovodi do fragmentacije tržišta, smanjenja arbitraže i rizika od slabijih investicija u obnovljive izvore u ugljeno-intenzivnijim zemljama, uključujući BiH (CBAM Impact on Balkan Power Markets, Q1 2026).

Uticaj CBAM-a na tržište električne energije u BiH

Ministarstvo vanjske trgovine
i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine

Analiza projekta EU4Energy iz maja 2026. godine jasno ukazuje da izvoz električne energije iz BiH prema EU postaje ekonomski neisplativ u sadašnjim uslovima:

- Električna energija predstavlja ubjedljivo najveći izvor CBAM obaveza BiH, sa 80,3% ukupnog procijenjenog CBAM tereta u prvom kvartalu 2026. godine.
- **Ključni problem:** CBAM trošak po MWh viši od same izvozne cijene električne energije - **CBAM trošak iznosi 86,5 EUR/MWh** za električnu energiju izvezenu u EU (na osnovu zadanog faktora emisije od 1,148 tCO₂ po MWh i referentne cijene EU ETS za prvi kvartal 2026. u iznosu od 75,36 EUR/tCO₂eq), **premašuje prosječnu jediničnu izvoznju cijenu od oko EUR 83,5/MWh ostvarenu u tom periodu**

Posljedice koje se već vide:

- pad izvoza električne energije za 4,9%
- pad vrijednosti izvoza za 16%
- pad GVA (bruto dodane vrijednosti) sektora za 6,6%.

Suštinski zaključak analize je da **CBAM** za električnu energiju nije više samo budući regulatorni rizik, nego da već od prvog kvartala 2026. **direktno mijenja trgovinske tokove i ekonomiku izvoza električne energije iz BiH prema EU.**

Izvoz električne energije iz BiH - stvarni vs zadani emisioni faktor

Ministarstvo vanjske trgovine
i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine

Proračun emisionih faktora za elektroenergetsku mrežu u BiH

- Za izvoz električne energije iz Bosne i Hercegovine koristi se **zadani emisioni faktor za proizvodnju iz fosilnih goriva** koji propisuje Međunarodna agencija za energiju (IEA) i **koji iznosi 1,148 tCO₂/MWh**
- Zadani emisioni faktor je za skoro **3% viši od stvarnog faktora koji iznosi oko 1,1145 tCO₂/MWh**.
- Slična je situacija i kod faktora koji odražava energetski miks elektroenergetskog sistema, gdje stvarna vrijednost iznosi oko 0,72 tCO₂/MWh, dok je zadana vrijednost oko 0,74 tCO₂/MWh, što potvrđuje da **su stvarne emisije niže od onih koje se trenutno koriste u obračunu**.

Posljedice za BiH:

- Za referentnu cijenu EU ETS za prvi kvartal 2026. u iznosu od 75,36 EUR/tCO₂eq, uz zadani emisioni faktor od 1,148 tCO₂/MWh, za BiH to znači CBAM trošak od oko 86,5 EUR/MWh za električnu energiju izvezenu u EU. Korištenjem stvarnog emisionog faktora taj trošak bio oko 84 EUR, što predstavlja **značajnu razliku**
- **Za navedenu cijenu emisije, na nivou ukupnog izvoza u 2023. godini**, to znači da se godišnje može govoriti o **razlici od oko 12 miliona KM** kada se koristi faktor za fosilna goriva, odnosno **i do 27 miliona KM kada se koristi faktor proizvodnog miksa**, što jasno pokazuje koliko je **važno imati tačan i verifikovan emisioni faktor**.

CBAM i povezivanje tržišta (SDAC/SIDC): Uslovi za izuzeće

Ministarstvo vanjske trgovine
i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine

- Trenutno ne postoji tehničko rješenje za primjenu CBAM-a na uvoz električne energije u okviru povezanog tržišta.
- **Da li to znači da CBAM više neće morati da se plaća kada se zemlje priključe SDAC/SIDC?**
 - **Ne automatski – zemlje moraju obezbijediti izuzeće za električnu energiju od CBAM-a – član 2 (7) – prije pristupanja SDAC/SIDC.**
- Član 2 (7) navodi listu uslova za dobijanje izuzeća, pri čemu je najvažniji uvođenje **cijene ugljika ekvivalentne EU ETS-u do 2030. godine.**
 - **Nema povezivanja tržišta bez CBAM izuzeća.**
 - **Nema CBAM izuzeća bez cijene ugljika ekvivalentne EU ETS-u do 2030. godine.**
 - Ovo je zahtjevan uslov, ali postoji određeni prostor za pregovore sa Evropskom komisijom.
 - Zemlje koje su u potpunosti transponovale Paket za integraciju tržišta električne energije (EIP) mogu zaključiti Memorandum o razumijevanju (MoU) sa Evropskom komisijom o **vremenskom okviru za ispunjenje uslova iz člana 2 (7)**, posebno u vezi sa ekvivalentnim određivanjem cijene ugljika za proizvodnju električne energije.
 - Član 2 (7) ne pominje **ekvivalentnu efektivnu cijenu**, već samo **ekvivalentnu cijenu**, tako da su moguće privremene besplatne alokacije dozvola ili drugi popusti/povrati.
 - Npr. ekvivalentna cijena, ali samo za dio verifikovanih emisija („maritime pristup“).

Prioriteti i naredne aktivnosti

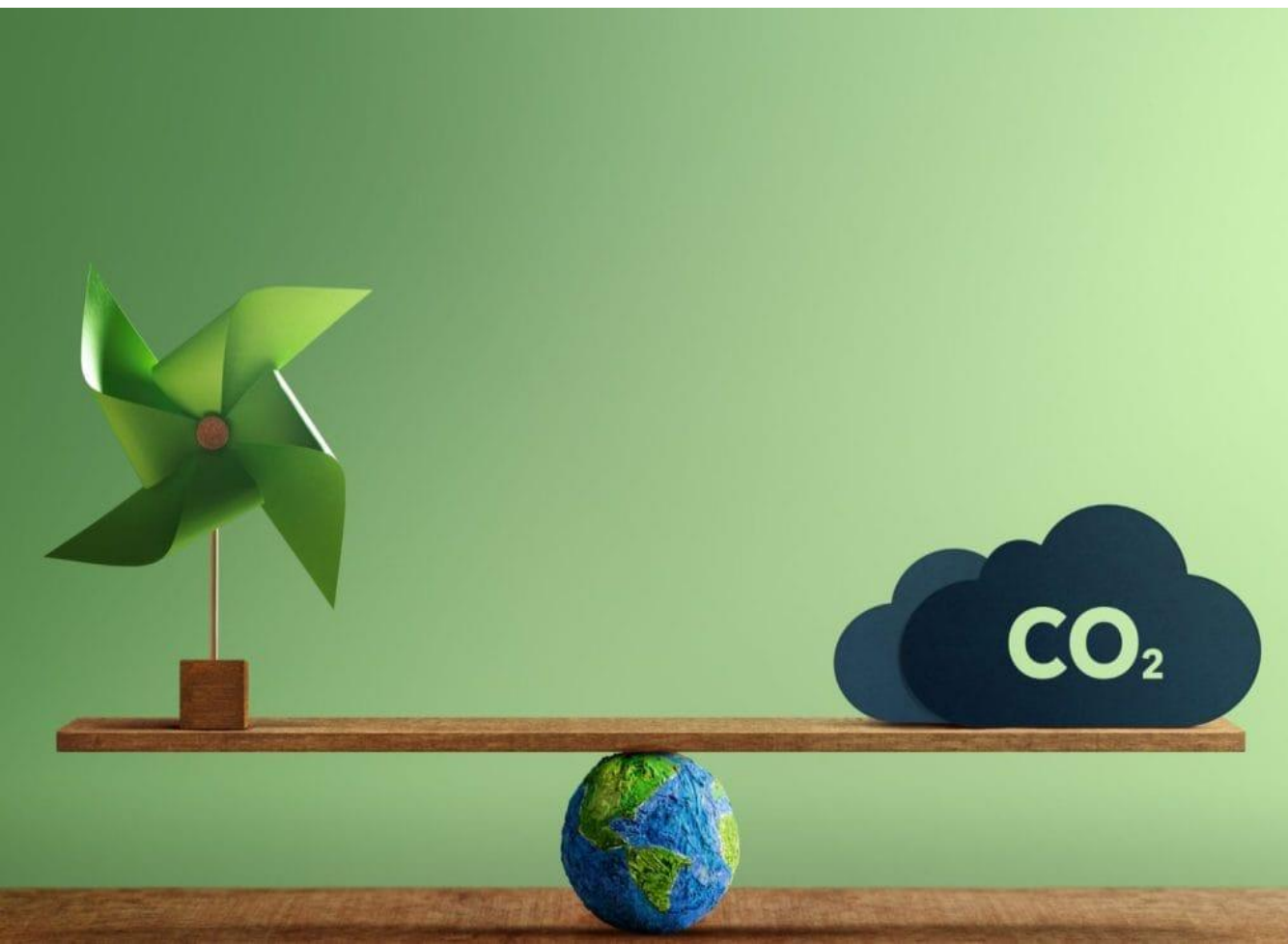

Ministarstvo vanjske trgovine
i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine

- ✓ Usvajanje Zakona o regulatoru, prenosu i tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini od strane Parlamentarne skupštine BiH
- ✓ Usklađivanje zakonodavnog okvira sa Uredbom o upravljanju (energija i klima):
 - ✓ Usvajanje NECP-a Bosne i Hercegovine
 - ✓ Finalizacije i usvajanje dugoročne strategije do 2050. godine
 - ✓ Usvajanje Mape puta za uspostavljanje MRV sistema i za uspostavljanje EU ETS-a u Bosni i Hercegovini
 - ✓ Uspostavljanje NECP MRV sistema i priprema Izvještaja o implementaciji NECP-a
 - ✓ Implementacija NECP-a i Mape puta

Hvala na pažnji!

Prof. Dr. Admir Softić

Pomoćnik ministra

Sektor za energetiku

**Ministarstvo vanjske trgovine i
ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine**

Tel: +387 (0) 33 20 61 41

Fax : +387 (0) 33 55 25 12

e-mail: admir.softic@mvteo.gov.ba

web: www.mvteo.gov.ba